

KULTIVATORLARDAN FOYDALANISH BO'YICHA AMALIY KO'NIKMALAR

Sultamuratov Temur Xojamurat o'g'li

Qishloq xojaligi va agrotexnologiyalari instituti. "Qishloq xojaligini mexanizatsiyalashtirish"
kafedrası magistranti

Utemuratova Damegu'l To'rexanovna

Qishloq xojaligi va agrotexnologiyalari instituti. "Qishloq xojaligini mexanizatsiyalashtirish"
kafedrası docenti, Ilmiy ustoz

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7352332>

Annotatsiya. Maqolada kultivatsiya va kultivatsiya turlari, ularning foydalanish yo'riqnomasi, yetishtirish usullari haqida keng fikrlar yoritilgan.

Kalit so'zlar: kultivatsiya, agrotexnika, nav, o'simlik, o'g'it berish.

ПРАКТИЧЕСКИЕ НАВЫКИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КУЛЬТИВАТОРОВ

Аннотация. Статья охватывает широкий спектр представлений о выращивании и видах выращивания, инструкции по их применению и способы выращивания.

Ключевые слова: возделывание, агротехника, сорт, растение, подкормка.

PRACTICAL SKILLS IN USING CULTIVATORS

Abstract. The article covers a wide range of ideas about cultivation and types of cultivation, instructions for their use and methods of cultivation.

Keywords: cultivation, agricultural technology, variety, plant, top dressing.

Qishloq xo'jalik ekinlaridan yuqori va sifatli unum olish uchun ularni agrotexnik talablariga mos ravishda parvarish qilish maqsadga muvofiq. Parvarish qilish jarayonida bo'lsa ekin satrlari oralig'i yerlariga ishlov berish zarurli ahamiyat kasb etadi. Sababi urug' ekilganidan so'ng satrlar oralig'idagi tuproqlar deyarli har xil sabablarga ko'ra : tabiiy gravitatsiya, ob-havoning o'zgarishi, yog'ingarchilik, sug'orish yumushlaridan keyin yopishqoqlik ortadi , umumiy qilib aytganda tuproqdagi muhit o'zgaradi. Tuproq uzoq vaqt yopishib tursa uning namligi tez yo'qoladi, tuproqqa ishlov berish sifati yomonlashadi, o'simlikning rivojlanish sharoiti, ozuqalanishi va sug'orishlik rejimi o'zgarip , o'simlik quyi rivojlanadi va begona o'simlik ko'payadi. Oqibatda unumdorlikning pasayib ketishiga olib keladi.

O'simlik satr oralig'idagi tuproq yumshalgan, kovak, mayda donachalari bo'lishi taminlansa , unda havo almashinish jarayonini yaxshilanadi, shu tariqa havo tuproqning pastki qoplamalariga kirib borishi va o'simlik tomirlarining dam olishi uchun zurur bo'lgan kislorod bilan ta'minlanishi yaxshilanadi, suvlar va issiqlikning eng maqbul rejimlarida biologik jarayonlar jadal kechadi, tuproq tarkibidagi ozuqa unsurlar resursin to'liq foydalanish va ulardan samarador foydalanish imkoniyatini yaratadi, suvlar tuproqqa yaxshi moslashadi, tuproq maydon hamda pastki qoplamalaridan bug'lanishining minimum darajaga qadar qisqartirilishiga imkoniyati paydo bo'ladi va uning namligi uzoq saqlanadi. O'sha jo'rligida sho'rlangan yerlarning quyi qoplamalaridagi tuzning yuqoriga chiqishi kamayadi.

Kultivator turlari va ularning ishiga qo'yiladigan agrotexnik taqozolar

Kultivatorlar vazifasiga qarab uch turga bo'linadi: yerlarga yalpi ishlov beradigan, satr oralig'iga ishlov beruvchi va maxsus navlarga bo'linadi..

Yerlarga yalpi ishlov berish kultivatorlari - yerlarni ekishga tayyorlashda tuproqni namlash , begona o'tlarini qirqish hamda shudigorga ishlov berish uchun xizmat etadi. Satr oralig'iga ishlov beruvchi kultivatorlar- o'simlikning atrofini haydab yumshatish ekinlar satrlari

orasi tuprog'ini yumshatish , sug'orish ariqlarin ochish, o'g'it berish, begona o'tlarni qirqish kabi ishlarni bajarishga mo'ljallangan.

Maxsus kultivatorlar - bog' ishlarida , to'qay ishlarida , kul'tivatorlari va boshqalar.

Qishloq xo'jaligi ekinlarini yetishtirishda qo'llaniladigan kultivatorlar.

Ekinlar satrlari orasi tuprog'ga kultivatorlar yordamida ishlov berish, bitta satr texnologik operatsiyalar: tuproqni yumshatmoq , o'simliklardi ozuqalantirish, sug'orishlik ariqlarini ochish va boshqalarni qamrab oladi. Bunday operatsiyalarga agrotexnik taqozolar qo'yadi, ularning bajarilishi ekinlarning yaqshi rivoji uchun qulay sharoit yaratishni ta'minlaydi.

Paxta kultivatori KXU-4 B satrli seyalkalar bilan ekilgan satr oralig'i 60 yoki 90 sm bo'lgan ekinlarda vegetatsiya davrida katta paxalli ekinlarning paxta va boshqa ekinlarning satr oralariga ishlov berish uchun mo'ljallangan. Kultivator sug'orma dehqonchilikni tatbiq qiladi va quyidagi operatsiyalarni bajarishi mumkin : begona o'tlarni yo'q qilish, ariq va satrlarning qo'riqlash zonalarida tuproqni yumshatish , satr oralarida tuproqni yumshatish , satr oralariga o'g'it berish.

Texnik ko'rsatkichlari :

Og'irligi _____ 1588 kg

Satr orasiga ishlov berish unumdorligi:

60-sm -0, 82 ga/soat

Satr orasiga ishlov berish unumdorligi:

90 sm -1, 21 ga/soat

Ishlov beriladigan satrlar soni _____ 4

Kultivatorlarning ishchi organlari.

Kultivatorning xodim organlari bir nechta guruhlariga bo'linadi :

- kesuvchi ;
- suvg'oradigan ;
- ko'madigan ;
- turli vazifa bajaradigan.

Kultivatorning kesuvchi xodim organlari. Kesuvchi xodim organlar shakli va o'lchamlari bilan farq qiladi. Shakli bo'yicha bir tomonlama kesuvchi va oqyoy tárizli navlarga bo'linadi.

Kesuvchi tishlar yovvoyi o'tlarni kesuvchi tish deyiladi. Yovvoyi o'tlarni kesuvchi tish ekin satrlari orasidagi tuproqqa ishlov berishda tatbiq qilinadi. U ekin satrlaridan 9... 10 sm. uzoqlikda o'rnatiladi. Bunday tishlar turli o'lchamda (85, 120, 150, 165 va 250 mm.) tayyorlanadi.

O'q-yoy tárizli tishlar. o'q-yoy tárizli tishlar o'simlikning atrofini haydab yumshatish , yalpi ishlov berishga mo'ljallangan. Ular bir - biridan nafaqat qamrov kengligi bilan farq etadi, balki, qanotlarining ochilish burchagi γ va maydalash burchagi β bilan ham farq etadi.

Xulosa qilib aytganda, Kultivator universal bo'lib to'rt satrli seyalkalar bilan 60 yoki 90 sm. satrlab ekilgan gózalarga va o'simlikning atrofini haydab yumshatish ekinlar satrlari orasi tuprog'ga ishlov berish, tuproqqa mineral yoki ogano-mineral o'g'it qo'shmalarini solish uchun xizmat qiladi.

REFERENCES

1. A. ХАМИДОВ. “ Qishloq xo’jalik mashinalarini loyihalash’”
2. „Cotton This Week“. International Cotton Advisory Committee (fevral 2005). .
3. „Forced Labor Occuring [sic] Now in Uzbekistan's Cotton Fields“.